

Svar på skriftligt spørgsmål om interessebevakningsfullmakt i Suomi.fi-nättjänsten

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 177/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Kimmo Kiljunen /sd:

Hur säkerställs det att interessebevakningsfullmakten möjliggör ärendehantering för en annan person då den befullmäktigade uträttar hälsoärenden i tjänsten Suomi.fi?

När blir det möjligt att göra uppgifter och beslut om interessebevakningsfullmakten tillgängliga för att användas för fullmakter i Suomi.fi?

Ska rådgivningen om interessebevakningsfullmakter ökas för att användare ska kunna bedöma följderna av fullmakten?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Hur säkerställs det att interessebevakningsfullmakten möjliggör ärendehantering för en annan person då den befullmäktigade uträttar hälsoärenden i tjänsten Suomi.fi?

Den som bemyndigas genom en interessebevakningsfullmakt kan ges behörighet att företräda fullmaktsgivaren i ärenden som gäller fullmaktsgivarens egendom och i andra ekonomiska angelägenheter. Fullmäktigen kan också ges behörighet att företräda fullmaktsgivaren i ärenden som gäller fullmaktsgivarens person, om fullmaktsgivaren saknar förmåga att förstå deras betydelse vid den tidpunkt då fullmakten ska användas. Interessebevakningsfullmakter kan till sitt innehåll alltså vara mycket mångskiftande, eftersom påbuden eller anvisningarna om uppgiften enligt fullmakten inte har begränsats till vissa meningar eller fraser. Syftet med interessebevakningsfullmakten har varit att ge utrymme för fullmaktsgivarens självbestämmanderätt och beaktandet av individuella behov, varför fullmaktsgivaren kan formulera anvisningarna och redovisningsskyldigheten för fullmäktigen på ett mycket brett sett.

I registret över förmynderskapsärenden och därmed i praktiken också i befolkningsdatasystemet antecknas endast interessebevakning som gäller skötande av ekonomiska angelägenheter. Registret över förmynderskapsärenden har en historisk koppling till den övervakning av redovisning som förmyndarmyndigheten förrättar, som huvudsakligen består av att övervaka skötande av ekonomiska angelägenheter.

Datainnehållet i registret över förmynderskapsärenden fastställs i lagen. För närvarande antecknas i registret över förmynderskapsärenden vad gäller interessebevakningsfullmakter endast uppgifter

om att en sådan finns och har bekräftats, och vilka fullmaktens berörda parter är och deras identifieringsuppgifter. Innehållet i intressebevakningsfullmakter (den egentliga uppgiften som fullmäktigen får enligt intressebevakningsfullmakten) antecknas inte alls i registret över förmynderskapsärenden och inte heller i något annat register. Det är dock möjligt, eftersom det gjorts en anteckning om intressebevakningsfullmakt i registret över förmynderskapsärenden, att dra en slutsats om att den fullmäktiges uppdrag innehåller skötande av ekonomiska angelägenheter. Detta nämns dock inte direkt.

För att det ska vara möjligt att utnyttja uppgifterna och besluten i intressebevakningsfullmakten i tjänsten Suomi.fi-fullmakter snabbt (digitalt) utan en tung manuell process, ska informationen vara kategoriserad och i maskinläsbart alltså strukturerat format. På grund av handlingens karaktär (det finns ingen strukturerad standardiserad digital tjänst, utan fullmakterna upprättas på papper) är det avseende intressebevakningsfullmakter för närvarande inte möjligt att från registrerings- och fastställningsprocessen i sin helhet få sådan information som kan kategoriseras och är i maskinläsbart format och därmed tillgängligt för användning vid elektronisk ärendehantering. Å andra sidan är informationen om innehållet i den uppgift som givits till den som bemyndigats genom intressebevakningsfullmakt inte tillgänglig i registret ens i icke-strukturerat format.

Avgörandet av helheten förutsätter samarbete mellan många aktörer. Utöver Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata behövs justitieministeriet/Rättsregistercentralen för utvecklingsarbete och lösning av utmaningar. Upprättandet av ett strukturerat register förutsätter i detta avseende

a) lagstiftningsändringar för att även andra uppgifter utöver uppgifter i anknytning till ekonomiska angelägenheter registreras, och för att närmare uppgifter om innehållet i fullmakter som givits ska registreras och tolkas strukturerat även för fullmäktiga,

b) tekniska ändringar i registret över förmynderskapsärenden (eller i ett eventuellt nytt intressebevakningsdatalager), för att information om de uppgifter som getts i fullmakten kan tolkas och sparas strukturerat, och för Suomi.fi-fullmakter, för att tjänsten ska kunna använda dessa uppgifter,

c) att texten om behörigheter enligt fullmakten sparas i registret vad gäller nya intressebevakningsfullmakter som ska fastställas och att dessa tolkas och sparas i strukturerat format, och

d) att arkiverade kopior av fullmakter (för närvarande cirka 13 000 stycken) ses över vad gäller den befintliga databasen med intressebevakningsfullmakter och att de åtgärder som avses i punkt c) vidtas.

Frågan om hur det ska säkerställas att befullmäktigande för intressebevakning möjliggör ärendehantering för en annan person i angelägenheter som har med hälsa att göra hänför sig till den ovannämnda problematiken. Det förutsätter att behörigheten att även sköta angelägenheter i anknytning till hälsa ingår i intressebevakningsfullmakten och att informationen på ovannämnda sett skulle vara tillgänglig i strukturerat format i Suomi.fi-fullmakter och därigenom vidare i social- och hälsovårdstjänster. För närvarande kan till exempel en tid för testning av covid-19

reserveras för ett minderårigt barn via Suomi.fi-fullmakter, eftersom uppgiften om förmynderskap fås strukturerad från befolkningsdatasystemet.

När blir det möjligt att göra uppgifter och beslut om intressebevakningsfullmakten tillgängliga för att användas för fullmakter i Suomi.fi?

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata utreder om ett nytt intressebevakningsdatalager kunde vara lösningen till att göra det möjligt för intressebevakare att sköta elektronisk ärendehantering för en annan person. Datalagret skulle möjliggöra att intressebevakaren utifrån den i ärendehanteringsregistret antecknade uppgiften om intressebevakning skulle kunna uträtta ärenden för sin huvudman helt ”automatiskt” utan behov för fullmakter som ges separat.

Enligt planerna för VAAKA-projektet, som drivs av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och främjar digitaliseringen av intressebevakningsverksamheten, kan ett nytt intressebevakningsdatalager, bland annat för Suomi.fi-fullmakternas behov, genomföras redan 2022, om lagstiftningshinder och utmaningar i anknytning till resurser undanröjs och utvecklingen framskrider enligt tidsplanen.

Ska rådgivningen om intressebevakningsfullmakter ökas för att användare ska kunna bedöma följderna av fullmakten?

Även för närvarande står intressebevakningsfullmakter och deras flexibilitet i centrum för rådgivning i anknytning till förmyndarverksamheten vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Rådgivning och ”marknadsföring” har fokuserat på att uppmuntra till upprättandet av intressebevakningsfullmakter och framhäva fördelarna med dem: den individualitet, självbestämmanderätt, enkelhet, snabbhet och smidighet som de möjliggör vad gäller bevakning jämfört med konventionell intressebevakning.

Som svar på frågan konstaterar jag sammanfattningsvis att regeringen redan har inlett flera åtgärder för att utveckla de aspekter som nämns i det skriftliga frågan. Regeringen har i avsikt att i situationer där Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas ekonomiska situation har lidit på grund av minskade inkomster till följd av coronapandemin genom tilläggsbudgeten trygga resurserna för VAAKA-projektet som drivs av myndigheten i fråga och bland annat främjar digitaliseringen av förmyndartjänster. Regeringen stödjer Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata även i genomförandet av det föreslagna intressebevakningsdatalagret och genomförandet av det utvecklingsarbete som datalagret förutsätter. Regeringen följer upp effekterna av de föreslagna åtgärderna för att åtgärda situationen och vidtar vid behov ytterligare åtgärder.

Helsingfors 20.4.2021

Kommunminister Sirpa Paatero